

Uchwała Nr XXIV/24/2016
Rady Gminy Kosakowo
z dnia 21 kwietnia 2016 roku

**w sprawie: przyjęcia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
na lata 2016-2020”.**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j .Dz. U. 2016 poz. 446) w związku z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390)

Rada Gminy Kosakowo uchwala, co następuje:

§1

Przyjmuje się „**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2020**” wraz z załącznikiem nr 1 do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą od 1 stycznia 2016 r.

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXIV/24/2016
Rady Gminy Kosakowo
z dnia 21 kwietnia 2016 roku

**Gminny Program Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie
na lata 2016-2020**

- 1 Wstęp
- 2 Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne
- 3 Diagnoza Problemu Przemocy w Rodzinie w Gminie Kosakowo
- 4 Cele Programu
- 5 Zadania polskich instytucji i służb społecznych w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 6 Prognozowane efekty
- 7 Termin realizacji
- 8 Źródła Finansowania
- 9 Monitoring i Ewaluacja

„Masz prawo żyć w domu wolnym od przemocy.

Masz prawo czuć się bezpiecznie w swoim domu.

Masz prawo do szacunku i godnego traktowania.

***Masz prawo do swobodnego wyrażenia swojego zdania,
nawet jeśli Twój partner myśli zupełnie inaczej.***

***Masz prawo współuczestniczyć w podejmowaniu decyzji
dotyczących spraw związanych z Waszą rodziną,
domem, dziećmi, wydatkami. Twoje potrzeby, sprawy
są równie ważne, jak Twojego partnera.***

***Masz prawo szukać profesjonalnej pomocy
w sytuacji, gdy jesteś niezadowolona lub zaniepokojona
tym, co się dzieje w Twoim domu.***

***Masz prawo do swobodnego kontaktowania się
z bliskimi, rodziną, przyjaciółmi.***

***Masz prawo popełniać błędy. Masz prawo do bycia
niedoskonałą matką czy żoną.”***

1. Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny objęta jest szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej.

Przepis art. 33 Konstytucji wskazuje ponadto, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym i politycznym, społecznym i gospodarczym, zaś zgodnie z art. 72 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych.

Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Przemoc w rodzinie jest jednym z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodzin rozumianych, jako instytucja, podlegająca ochronie i opiece państwa, jak i dla ich poszczególnych członków.

Statystycznie większość ofiar przemocy w rodzinie stanowią kobiety, a w dalszej kolejności kategorie osób, których płeć nie jest uwzględniona: małoletni, osoby starsze, osoby z niepełno sprawnościami. Bardzo często ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci - świadkowie.

2. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne

2.1 Definicja Przemocy

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako: *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.*

„Przemoc w rodzinie” to najczęściej spotykane w literaturze przedmiotu określenie zjawiska przemocy domowej. Termin ten jest określeniem bardzo ogólnym, do bardziej szczegółowych analiz istotnym jest uwzględnienie wzajemnych relacji, stąd wyróżnić można: przemoc rodziców wobec dziecka, przemoc wobec partnera w związku, przemoc wobec osób starszych w rodzinie. Na określenie przemocy w związku partnerskim używa się terminu: *wzajemna przemoc w parze, czy przemoc w związku partnerskim*. Przemoc zwykle związana jest z występowaniem kilku czynników. Przemoc w rodzinie jest **intencjonalna** (jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary), siły są **nierównomierne** – w relacji jedna ze stron ma zawsze przewagę nad drugą - ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy, przewaga ta dotyczyć może nie tylko tężyzny fizycznej, ale również przewagi emocjonalnej czy ekonomicznej. Przemoc narusza **prawa i dobra osobiste** - sprawca wykorzystuje przewagę siły naruszając podstawowe prawa ofiary. Przemocą jest *takie naruszanie praw i dóbr człowieka, które uniemożliwiają mu skuteczną samoobronę, powoduje ból i cierpienie* - ofiara narażona na doświadczanie bólu i cierpienia ma mniejszą zdolność do samoobrony.

2.2 Formy Przemocy :

- **przemoc fizyczna** (obejmuje zachowania takie jak: popychanie, policzkowanie, szarpanie, kopanie, duszenie, bicie pięścią, ciskanie w kogoś przedmiotami, użycie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.);
- **przemoc psychiczna** (wyśmiewanie poglądów, religii, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, wyzywanie, upokarzanie, stosowanie gróźb, itp.);
- **przemoc seksualna** (wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka, wyśmiewanie zachowań seksualnych, itp.);
- **przemoc ekonomiczna** (odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.)¹.

¹ H.D. Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2005, s. 28-29.

Przemoc może występować w formie **czynnej** lub **biernej**. Do czynnych form przemocy zalicza się zachowania typu: bicie, kopanie, zmuszanie do uwłaczających czynności itp. Natomiast bierna przemoc to różnego rodzaju zakazy, na przykład zakaz mówienia, chodzenia, areszt domowy itp.

Najbardziej zauważalna jest tzw. „**gorąca przemoc**”, która wiąże się bezpośrednio z napływem agresji, furii. Jest to przemoc wywołana złością, gniewem lub frustracją. Towarzyszą jej różnorodne formy ekspresji takie jak: krzyki, głośne wyzwiska, rękoczyny, impulsywne zachowania, gwałtowne zadawanie bólu. Innym rodzajem jest tzw. „**przemoc chłodna**”. Dokonuje się najczęściej z zachowaniem pozorów dobrego wychowania, kultury, a nawet pewnych norm obowiązujących w określonym środowisku. Osoba stosująca przemoc realizuje wówczas pewien rodzaj scenariusza, w którym na drodze do jakiegoś celu niszczy czyjąś psychikę, wartości czy zasady postępowania. Pozory szlachetnych celów są pretekstem do dokonania inwazji w psychikę oraz sfery intymne członka rodziny, nakłaniając go do robienia rzeczy przynoszących mu ujmę, szkodę lub stratę. Chłodna przemoc jest bardzo trudna do wykrycia i trudne też jest określenia, kiedy jej stosowanie przekracza granicę prawa. Szkody wyrządzone przez tę formę przemocy są często znacznie poważniejsze niż wyrządzone w napadzie złości, ponieważ często trwa ona całymi latami i wnika głęboko w psychikę ofiary, powodując poważne szkody natury zdrowotnej i psychologicznej.

Źródłem przemocy w rodzinie może być wiele przyczyn. Najczęściej wymienia się pięć podstawowych źródeł, które często mogą współistnieć ze sobą i wzajemnie ze sobą korelować. Są to:

- źródła biologiczne,
- źródła psychologiczne,
- czynniki środowiskowe,
- alkohol,
- zjawiska społeczne

2.3 Fazy przemocy

Zjawisko przemocy w rodzinie charakteryzuje się pewną cyklicznością. Literatura przedmiotu wyróżnia trzy występujące po sobie fazy przemocy:

Faza narastania napięcia - charakteryzuje się stopniowaniem przemocy sprawcy w stosunku do ofiary w coraz bardziej gwałtowny sposób. Ofiara stara się sprostać oczekiwaniom sprawcy, realizuje jego polecenia. Fazę tę wyraża:

- ciągle napięcie i poirytowanie partnera,

- nieustające awantury,
- wzmożona ilość substancji uzależniających (alkohol, narkotyki),
- prowokacje ze strony partnera,
- złe fizyczne i psychiczne samopoczucie ofiary.

Faza gwałtownej przemocy – charakteryzuje się brakiem kontroli u sprawcy nad własnymi emocjami. Wybuch drastycznych form przemocy spowodowany jest najczęściej mało istotnymi przyczynami, takim jak np.: niezamknięte drzwi, obiad podany w niewłaściwy sposób. Ofiara najczęściej pozostaje w stanie szoku, niezrozumienia, osłabienia, rezygnacji i przerażenia. Fazę charakteryzują:

- gwałtowność, ataki szału,
- używanie przemocy fizycznej,
- bezradność, ból, szok poszkodowanego,
- uczucie wstydu i przerażenia strony poszkodowanej.

Faza miodowego miesiąca – to faza diametralnej odmiany. Sprawca uświadamia sobie, że postąpił zbyt ostro. Zwykle spowodowane jest to ciężkimi obrażeniami u pokrzywdzonego. Chcąc się zrehabilitować dokonuje u siebie chwilowej zmiany. Najczęściej przeprasza, wykazuje żal i skruchę, przynosi prezenty. Pojawiają się również sformułowania w stylu: „to się już nigdy nie powtórzy”, „tak bardzo cię kocham”, „zapomnijmy o tym co już minęło”, „zaopiekuję się tobą”. Zaczyna więcej czasu spędzać z ofiarą, pokazując jak bardzo potrafi się o nią troszczyć. W tej fazie ofiara nabiera znowu sił i odwagi, zaczyna wierzyć w obietnice i prawdziwość zachowania sprawcy. Często nawet czuje się szczęśliwa i zapomina o wyrządzonej krzywdzie, przynajmniej do ponownego wystąpienia pierwszej fazy. Fazę miodowego miesiąca charakteryzują:

- żal i skrucha sprawcy, zapewnienia o zmianie na lepsze,
- poszukiwania uzasadnienia popełnionych czynów,
- diametralna zmiana sprawcy - kwiaty, czułości, rozmowy, zapewnienia o lepszej przyszłości.

Fazy te trwają nieraz po kilkanaście lat, ofiara pozostaje w swoistego rodzaju pułapce czasowej i emocjonalnej, przechodząc do fazy miodowego miesiąca zaczyna zapominać o dwóch poprzednich, czuje się znów ważna i kochana. Faza napięcia jednak powraca powtarzając cały cykl od początku².

² Tamże s. 29-30

Przemoc jest zjawiskiem bardzo dramatycznym, złożonym i destrukcyjnym. Przejawom przemocy w rodzinie towarzyszy niestety społeczne przekonanie o niecelowości ingerencji w wewnętrzne problemy rodziny. Stanowi to poważny problem, uniemożliwiający skuteczną pomoc ofiarom rodzinnej przemocy.

2.4 Stereotypy i mity o przemocy w rodzinie.

Mity i stereotypy to kulturowo, silne i często ponadczasowe przekonania gromadzące wiedzę i sposób rozumienia różnych wydarzeń danej społeczności. Wiele stereotypów i mitów funkcjonujących w polskiej kulturze sprzyja przemocy w rodzinie, poprzez usprawiedliwianie jej, postulowanie powstrzymywania się od reakcji osób z zewnątrz.

Mity o przemocy w rodzinie:

Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa nikt nie powinien się wtrącać.

Przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych. Fakt zawarcia małżeństwa czy mieszkanie pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na przemoc ani nie znosi odpowiedzialności za popełnianie czynów karnych przez prawo.

Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.

Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.

Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar.

Przemoc to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.

Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył.

Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie bez względu na to co zrobił czy powiedział. Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych.

Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.

Przemoc domowa nie jest sprawą rodzinną, jest przestępstwem ściganym przez prawo. Policja jest powołana dla ochrony bezpieczeństwa osób, zapobiegania popełnianiu przestępstw i ścigania sprawców przestępstw bez względu na to czy ofiara należy do rodziny sprawcy czy nie.

Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc.

Ofiary przemocy domowej zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne. Wypróbują różne, często nieracjonalne strategie obronne, które w konsekwencji powodują nasilenie przemocy.

To był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy.

Przemoc domowa rzadko jest jednorazowym incydem. Jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze działania wobec sprawcy - przemoc się powtórzy. Policja zwykle jest wzywana w ekstremalnych sytuacjach, gdy przemoc ma już długą historię.

Gdyby naprawdę ofiara cierpiała odeszłaby od sprawcy.

Ofiary naprawdę cierpią, nikt nie lubi być bitym i poniżanym. To, że ofiary nie odchodzą od sprawcy wynika zwykle z ich zależności od sprawcy, z trudności mieszkaniowych, z przekonań odnośnie małżeństwa, z nacisków jakim są poddawane ofiary ze strony sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów.

Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.

Nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za czyny dokonywane pod jego wpływem. Alkohol jedynie ułatwia stosowanie przemocy, sprawcy często piją po to, by znęcać się i bić swoich bliskich, a stanem nietrzeźwości próbują usprawiedliwić swoje zachowania, by uniknąć odpowiedzialności.

Gwałt w małżeństwie nie istnieje.

Gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządному lub do wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp (patrz art. 168 k.k.) i nigdzie nie jest napisane, że nie dotyczy to osób bliskich napastnika. Każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu nie odbiera tego prawa.

Osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie.

Nie ma bezpośredniego związku między przemocą a chorobą psychiczną. Przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia całkowitej kontroli i władzy nad drugą osobą³.

3. Diagnoza Problemu Przemocy w Rodzinie w Gminie Kosakowo

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia, a który jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary. Oficjalne statystyki nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, a problematyka przemocy traktowana jest, jako sprawa wstydliva, drażliwa, skrywana w czterech ścianach domu, stąd proces badawczy napotyka na bariery metodologiczne.

3.1 Skala problemu przemocy w rodzinie w Gminie Kosakowo.

Skala problemu przemocy w rodzinie w Gminie Kosakowo została określona na podstawie informacji uzyskanych z danych statystycznych ze sprawozdań Policji, Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Kosakowo.

³ http://www.parpa.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=78&Itemid=11

Tabela 1. Interwencje Policji dotyczące przemocy

	OGÓLNA LICZBA INTERWENCJI DOMOWYCH	LICZBA INTERWENCJI Z POWODU PRZEMOCY W RODZINIE	LICZBA SPRAWCÓW PRZEMOCY POD WPLYWEM ALKOHOLU	LICZBA ZATRZYMANÝCH SPRAWCÓW PRZEMOCY DOMOWEJ
2013	198	9	8	7
2014	191	5	4	4
2015	271	19	10	9

Dane z powyższej tabeli wskazują, że liczba interwencji domowych przeprowadzonych z powodu przemocy domowej wzrasta, co odzwierciedla się również w ewidencji Niebieskich Kart zgromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny mieszczący się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kosakowie.

Tabela 2. Ewidencja Niebieskich Kart

	LICZBA ZAŁOŻONYCH NIEBIESKICH KART	LICZBA POSIEDZEŃ GRUP ROBOCZYCH	LICZBA ZAKOŃCZONYCH PROCEDUR NIEBIESKICH KART
2013	11	11	5
2014	10	13	9
2015	20	12	9

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. W gminie Kosakowo w ramach procedury NK zawsze powołana zostaje grupa robocza. W jej skład wchodzi przedstawiciele różnych instytucji i podmiotów (min. pedagog, kurator, dzielnicowy, pracownik socjalny, służba zdrowia, prokurator, członek komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych). Skład grupy roboczej dobierany jest indywidualnie do danego przypadku. Procedura NK trwa do momentu ustania przemocy w rodzinie poprzez skoordynowane działania interdyscyplinarne członków grupy roboczej z rodziną.

4. Cele Programu

Celem Programu jest:

1. zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie,
2. zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy;
3. zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

1. systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
2. podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie;
3. podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
4. udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
5. oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie

4.1 Założenia i działania Programu

Przez realizację celów Programu zakłada się:

- 1) zmianę pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) promowanie wartości rodzinnych;
- 3) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie;
- 4) promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.

Szerokie ujęcie zapobiegania przemocy w rodzinie wyznacza cztery podstawowe nurty działań kierowanych do różnych grup odbiorców:

- 1) **działania uprzedzające:** diagnozujące, informacyjne, edukacyjne, kierowane do ogółu społeczeństwa, a także do osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie;
- 2) **działania interwencyjne:** opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące, kierowane do sprawców przemocy w rodzinie;
- 3) **działania wspierające:** psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie;
- 4) **działania korekcyjno – edukacyjne** kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Program nakreśla jedynie ramy i kierunki działań, które podejmowane będą w obrębie kompetencji resortów, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i

innych podmiotów niepublicznych oraz autorskich i lokalnych rozwiązań dostosowanych do specyfiki potrzeb w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie występujących na danym terenie.

Realizacja Programu powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego. Najczęściej identyfikowanymi ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci. Istnieją jednak powody by sądzić, że przemoc rodzinna dotyczy także często mężczyzn, osób starszych i niepełnosprawnych. Zmniejszenie rozmiarów przemocy w polskich rodzinach i pomaganie ofiarom jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych.

4.2 Program skierowany jest do:

- 1) ofiar przemocy w rodzinie, w tym:
 - dzieci,
 - współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - osób starszych,
 - osób niepełnosprawnych;
- 2) sprawców przemocy w rodzinie;
- 3) świadków przemocy w rodzinie.

4.3 Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 2015 poz. 2082 z późn. zm.)
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286)
- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, 1890)
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.);
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485);

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz. U. z 2015 r. poz. 1390)

4.4 Realizatorami programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są:

- Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kosakowie,
- Komisariat Policji w Kosakowie,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Punkt Pomocy Rodzinie,
- Oświata (pedagodzy, nauczyciele, psycholog,)
- Urząd Gminy w Kosakowie,
- Parafie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pucku,
- Sądy, kuratorzy, prokuratorzy

5. Zadania polskich instytucji i służb społecznych w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Policja

Do podstawowych zadań policji należy m.in.:

1. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra.
2. inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.
3. wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,

- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie - numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowe⁴.

Prokuratura

Osoby doznające przemocy w rodzinie, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioski o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wnioski osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawcy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci:
 - dozoru policyjnego,
 - tymczasowego aresztowania⁵.

Pomoc społeczna

Ustawowym celem działania pomocy społecznej (zgodnie z *Ustawą o pomocy społecznej*) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Jednym z powodów udzielania pomocy społecznej jest między innymi przemoc w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, może być także konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy społecznej udziela się również w przypadku: ubóstwa, sieroctwa,

⁴ <http://www.niebieskalinia.pl/index.php?assign=zadania&w=1024>.

⁵ Tamże

bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. Na poziomie samorządów lokalnych działają miejskie lub gminne ośrodki pomocy społecznej. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni. W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby,
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodzin dotkniętych przemocą w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca, gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
- w uzasadnionych przypadkach:
 - udziela pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych,
 - udziela pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności,
 - udziela zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się,
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach interwencji,
- w razie potrzeby bądź na życzenie zainteresowanych zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- może organizować i prowadzić np. punkty informacyjne, grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej, świetlice dla dzieci,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami.

Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem pracowników ochrony zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ:

- a) bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego,
- b) zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy szczególnie, gdy osoba doznająca przemocy bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- stosowania procedury „Niebieskiej Karty”,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania⁶.

Organizacje pozarządowe

Informacja dotycząca działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej organizacje pozarządowe organizują:

- telefony zaufania, punkty informacyjno - konsultacyjne, ośrodki wsparcia, schroniska, hostele, świetlice dla dzieci.

W ramach swojej działalności oferują, m.in.:

- pomoc psychologiczną w grupie i kontakcie indywidualnym,
- pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków,
- pomoc socjalną,
- grupy wsparcia,
- grupy samopomocowe,
- pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,

⁶ Tamże

- udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych,
- udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy gminnej komisji czy ośrodku pomocy społecznej,
- udział w interwencjach,
- pilotowanie przypadków,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych⁷.

Współpraca służb i instytucji:

Zespoły interdyscyplinarne tworzone w gminach składają się z przedstawicieli różnych instytucji. Specjaliści z różnych dziedzin szukają rozwiązania danego problemu poprzez opracowanie spójnego oddziaływania na rodzinę i budowania dla niej sieci wsparcia w celu udzielania zintegrowanej pomocy.

Osoby doznające przemocy domowej potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie istotna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku.

Czynniki sprzyjające podniesieniu skuteczności pomocy ofiarom przemocy domowej świadczonej przez różne służby to:

- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych składających się z przedstawicieli: pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorów sądowych,
- znajomość miejsc, osób, możliwości udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- przekazywanie i zbieranie informacji od poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom,
- konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zapobiegania przejawom przemocy domowej oraz sposobów skutecznej interwencji i możliwości pomocy,
- odpowiednia dokumentacja poszczególnych przypadków, form udzielania pomocy i efektów⁸.

⁷ Tamże

⁸ Tamże

Odpowiednio prowadzona dokumentacja jest niezwykle pomocna w ewentualnym postępowaniu karnym przeciwko sprawcy.

6. Prognozowane efekty

Zakładamy, iż realizacja Programu w latach 2016-2020 przyczyni się do:

- pogłębienia wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- zmiany postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- ochrony ofiar przemocy poprzez wsparcie prawne i psychologiczne,
- usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą,
- systematycznej edukacji środowiska lokalnego na temat przemocy w rodzinie poprzez rozpowszechnianie ulotek, plakatów, broszury, a także zamieszczenie informacji na stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Kosakowie,
- zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy,
- zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą,
- spadku liczby przypadków przemocy w rodzinie.

7. Termin Realizacji

Program realizowany będzie w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31.12.2020 r.

8. Źródła Finansowania

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kosakowo na lata 2016-2020 są środki własne Gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz środki z budżetu państwa i województwa przeznaczone realizację Programu.

9. Monitoring i Ewaluacja

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie zarządzany przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kosakowie. Program monitorowany będzie przez Zespół Interdyscyplinarny w Kosakowie. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość, która dotyczyć będzie danych uzyskanych na koniec każdego roku realizacji Programu tj.:

- instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie,
- form udzielanej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,

- form działań kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie,

Wskaźnikami ewaluacji będą:

- liczba interwencji domowych, w tym z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej,
- liczba sprawców przemocy domowej,
- liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu,
- liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”

Ewaluacja pozwoli na:

- dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w Gminie Kosakowo,
- zwiększenie dostępności działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ponadto w ramach rocznego sprawozdania z działalności GOPS przedstawiał będzie Radzie Gminy w terminie do 30 czerwca każdego roku sprawozdanie z realizacji Programu. Ewaluację prowadzić będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kosakowie we współpracy z wszystkimi instytucjami realizującymi Program.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nie jest dokumentem zamkniętym i będzie podlegał modyfikacjom w zależności od pojawiających się nowych potrzeb i możliwości.

UZASADNIENIE

Przyjęty Uchwałą Nr VIII/33/2011 Rady Gminy Kosakowo z dnia 5 kwietnia 2011 roku „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie na lata 2011-2015” wygaś, w związku z tym zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) należy przyjąć nowy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2020”, który ma na celu:

1. podniesienie świadomości społecznej o występowaniu i rozpowszechnianiu przemocy w rodzinie;
2. dostarczenie szczegółowych informacji o dostępnej pomocy;
3. zmiana wartości społecznych oraz postaw wobec problemu;
4. promowanie działań służącym rozwiązaniu problemu;
5. uświadamianie ofiarom ich praw, a sprawcom ich odpowiedzialności prawnej.